

Středověký hrad Rychleby

Javorník-město, okr. Jeseník, Olomoucký kraj
14. století

 2 km (z Račího údolí)

Navigační bod: N 50°21'51.80",
E 16°58'57.04" (vstup).

↑ Bergfrit od jihozápadu. Foto H. Dehnerová

Přístup: Z Javorníku od rozcestníku Jánský Vrch, zámek na jih po červené turistické značce, přibližně 3,9 km. Případně od rozcestníku Račí údolí po modré značce podél Račího potoka, u rozcestníku Pod Rychleby změnit směr na červenou značku (přibližně 1,7 km), nebo od Račího údolí po zelené na Čertovy kazatelny, kde se trasa napojí na červenou značku (1,6 km).

Význam: Zřícenina středověkého hradu, který byl součástí systému fortifikací na Javornícku, chránil stezku probíhající údolím od Javorníku na Karpno do Kladska. Na počátku 20. století byla odkryta ruina konzervovaná a upravená jako vyhlídkový bod podle dobových romantizujících představ.

Historie: Původní jméno *hradu není známo, chybí o něm zprávy v písemných pramenech. Německý název Reichenstein dostal hrad v nové době podle pohoří. A. V. Šembera tento horský hřbet nazval Rychleby a tím byl dán počestný název hradu. Předpokládá se, že byl spolu s Pustým zámekem, ležícím na protější straně údolí, založen k ochraně zde probíhající obchodní stezky. Stalo se tak v závěru 13. nebo pravděpodobněji na počátku 14. století. Pozůstatky zdív byly odkryty až v letech 1903–1904 a 1909–1910 při terénních pracích pod vedením B. Königa. Zdivo z lomového kamene bylo podle publikovaných zpráv až o třetinu zvýšeno a doplněno podle dobových představ o původní podobě hradu. Během výkopových prací bylo nalezeno i množství keramických, kovových

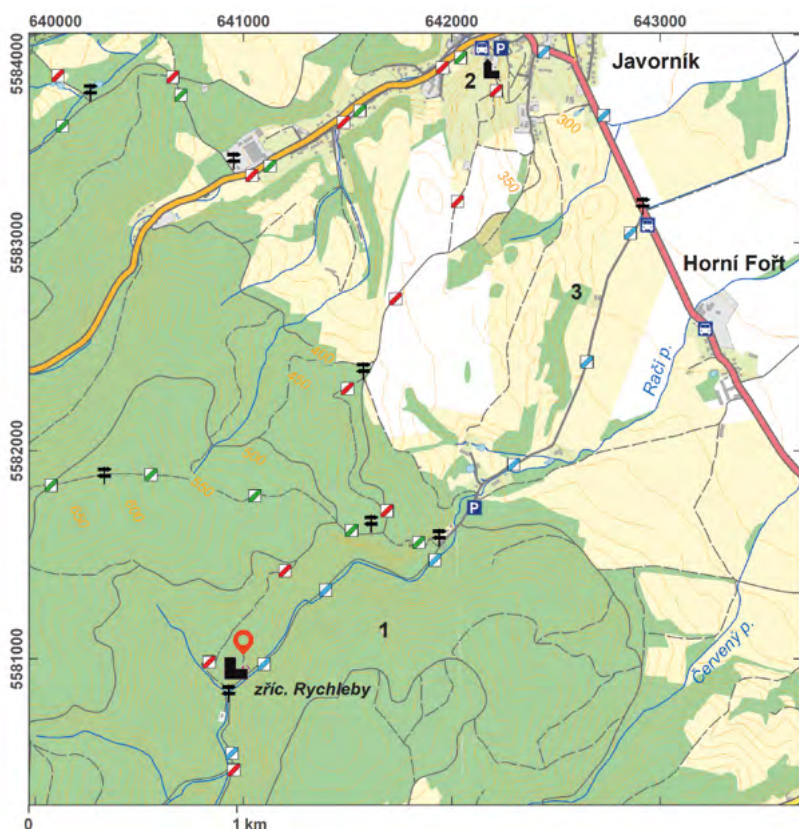
a dalších artefaktů, jejichž zbytky jsou dnes uloženy ve Vlastivědném muzeu Jesenicka v Jeseníku, část ve Slezském zemském muzeu v Opavě a v muzeu v Nise. Za zmínku stojí především hlaveň palné zbraně a plátky destičkové zbroje.

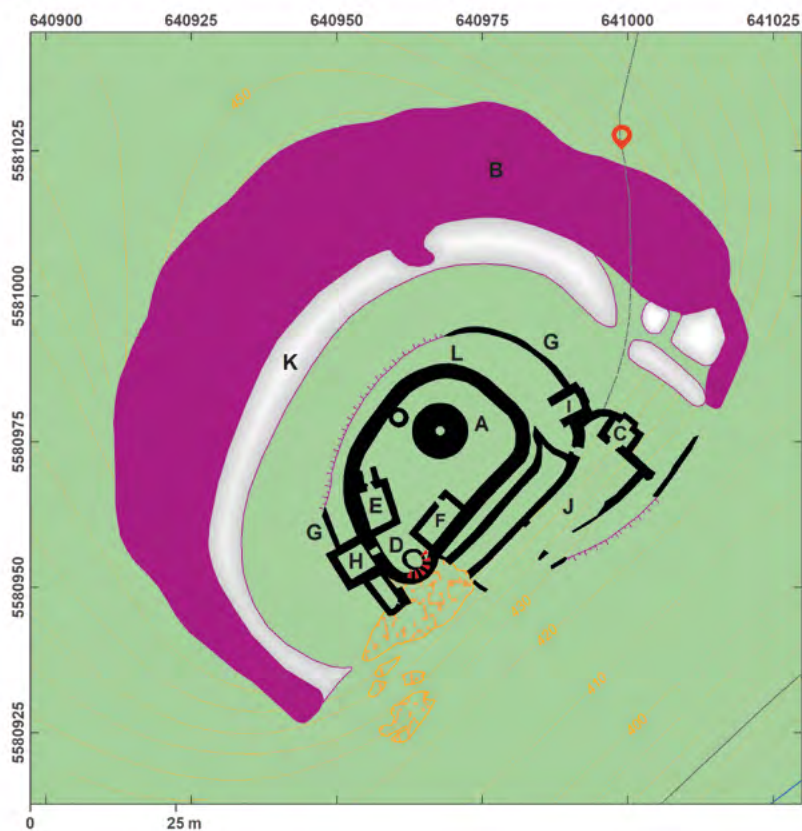
Popis: Zřícenina rychlebského hradu se nachází na skalnatém výběžku nad soutokem Račího potoka a drobné vodoteče přibližně 3 km jihozápadně od zámku Jánský Vrch v Javorníku.

Jádro hradu jednoduché oválné dispozice s *bergfritem (A) a palácem obklopuje *parkán a z přístupných stran také příkop (K) hluboký 7 až 9 m a vnější *val (B), který se na východě rozšiřuje v plošinu, ze které byla padacím mostem přístupná branská budova (C). Nepravidelné oválné jádro hradu je omezeno obvodovou zdí (L) silnou až 2,6 m. V nejstarší fázi byl postaven bergfrit (průměr 10,25 m, vnitřní světlost 2 m), jehož torzo je vysoké asi 4 m, dále jednodílný palác (E) v západní části jádra, z něhož je dochovaná suterénní místnost se vstupní

šíjí a snad i kruhová stavba, možná *cister-na (průměr 3,5 m) při hradbě severozápadně od bergfritu. Vnitřní areál byl později doplněn obdélnou nepodsklepenou stavbou (9 × 4 m) přizděnou k hradbě na jižní straně (F). Jižně od ní se nachází novodobá vyhlídka kruhového půdorysu s točitým schodištěm (D).

Hradní areál byl později rozšířen o dvě budovy přiléhající k obvodové hradbě z vnější strany na západě a jihozápadě, na které navazuje parkánová zeď (G) silná 0,9–1,1 m. Vychází ze čtvercové budovy (H) na západní straně, kde je dochován úsek přibližně 10 m dlouhý; další úsek je zachován na severozápadní straně, odkud zeď pokračuje směrem k jihu, kde je parkán zdvojen a terasovitě upraven. Parkán je široký 1,6–10 m. Na východní straně je v parkánové zdi zabudovaná částečně předsunutá, dovnitř otevřená „věžovitá“ stavba (I). Z ní vychází jihovýchodním směrem zeď s branskou budovou, pod kterou se lomí a podél zdvojeného parkánu vytváří malé lichoběžníkovité *předhradí (J). Mezi těmito stavbami je

↑ Vstupní branka na parkán. Foto H. Dehnerová

↑ Pohled z bergfritu na novodobou vyhlídku. Foto H. Dehnerová

↑ Přístupová plošina k branské budově. Foto H. Dehnerová

ve zdi druhotně prolomen současný vstupní otvor. Branská budova (4,5 x 5 m) byla opatřena tzv. *vlčí jámou. [hd, pš]

Literatura: Stumpf 1915; Goš 1976; Kouřil – Prix – Wihoda 2000.

Okolí:

(1) Zálesí u Javorníka (JE), drobné středověké opevnění Pustý zámek: N 50°21'53.35", E 16°59'29.58" (700 m).

(2) Javorník-město (JE), Jánský Vrch, hrad,

přestavěný na zámek: N 50°23'22.16", E 17°0'0.96" (3,9 km).

(3) Javorník-ves (JE), drobná fortifikace v Račím údolí: N 50°22'46.59", E 17°0'19.69" (2,4 km).

(4) Javorník-ves (JE), kostel sv. Kříže, původní románsko-gotický kostel: N 50°23'42.44", E 17°0'32.10" (4 km).

(5) Javorník-ves (JE), tvrzíště (soukromý pozemek – běžně nepřístupné): N 50°23'42.46", E 17°0'37.42" (4 km).